

## PAPER DETAILS

TITLE: ENTEGRE RAPORLAMA ANLAYISININ CAMELS ANALIZI ILE FINANSAL PERFORMANS  
ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

AUTHORS: Süleyman EMİR,Özlem Nilüfer KARATAS ARACI,Hakki KIYMIK

PAGES: 259-284

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1228526>

# ENTEGRE RAPORLAMA ANLAYIŞININ CAMELS ANALİZİ İLE FİNANSAL PERFORMANS ÜZERİNDEKİ ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: BANKACILIK SEKTÖRÜNDE BİR UYGULAMA

Öğr. Gör. Süleyman EMİR\*

Dr. Öğr. Üyesi Özlem Nilüfer Karataş ARACI\*\*

Dr. Öğr. Üyesi Hakkı KIYMIK\*\*\*

Makale Gönderim Tarihi : 05.08.2020 / Kabul Tarihi : 10.09.2020

Makale Türü: Araştırma

## ÖZ

Son yıllarda sadece finansal sonuçlara odaklanan, çevresel ve sosyal olayların sonuçlarını göz ardı eden klasik raporlama yaklaşımı yetersiz bulunmaya başlamış ve bu nedenle bir takım farklı arayışlar ortaya çıkmıştır. Bu arayışlar neticesinde, finansal ve finansal olmayan bilgilerin birlikte raporlanmasını sağlayan yaklaşımlar birçok sektörde farklı kuruluşlar tarafından tercih edilmeye başlanmıştır. Bu yaklaşımlardan en yenilikçi olanı entegre raporlama anlayışıdır. Bu çalışmanın amacı da, bu anlayışın bankacılık sektörü üzerindeki etkisini ölçmektir. Bu amaçla, çalışmada bankaların finansal performansını değerlendirmek için literatürde yaygın bir şekilde kullanılan CAMELS Analizi yöntemi kullanılmıştır. Bankaların kurumsal raporlama düzeylerinin belirlenmesi için ise entegre raporları, sürdürülebilirlik raporları ve faaliyet raporları içerik analizi yöntemiyle puanlandırılarak entegre raporlama düzeyleri belirlenmiştir. Çalışmanın kapsamını KAP'da sektörel bazda sınıflandırılan 13 banka oluşturmaktadır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması için panel veri regresyon analizi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, entegre raporlama düzeyi ile bankaların *sermaye yeterliliği*

\* T.C. Milli Savunma Üniversitesi Balıkesir Kara Astsubay MYO, İşletme Yönetimi Bölümü, emir\_suleyman\_15@hotmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3873-2712

\*\* T.C. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Y.O., Konaklama İşletmeciliği Bölümü, onkaraci@mehmetakif.edu.tr, orcid.org/0000-0001-9761-927X

\*\*\* T.C. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Bucak Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu, Muhasebe ve Finansal Yönetim Bölümü, hkiymik@mehmetakif.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4121-8060

ve karlılığı arasında olumlu, yönetim kalitesi arasında olumsuz bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca, bankaların Entegre Raporlama Benimsemeleri ile aktif kalitesi, karlılığı ve likiditesi arasında olumlu, yönetim kalitesi arasında olumsuz bir ilişkiye rastlanmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Kurumsal Raporlama, Entegre Raporlama, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Camels Analizi, Finansal Performans, Panel Veri Regresyon Analizi

**JEL Sınıflandırması:** G30, M14, Q56, G21, C33

## **EVALUATION OF THE EFFECT OF INTEGRATED REPORTING APPROACH ON FINANCIAL PERFORMANCE WITH CAMELS ANALYSIS: AN APPLICATION IN THE BANKING SECTOR**

### **ABSTRACT**

In recent years, the classical reporting approach, which focused only on financial results and ignored the results of environmental and social events, has become insufficient over time and a number of different quests have emerged for this purpose. As a result of these searches, approaches enabling financial and non-financial information to be reported together have been preferred by different organizations in many sectors. The most innovative of these approaches is the integrated reporting approach. The purpose of this study is to measure the effect of this understanding of the banking sector. For this purpose, the CAMELS Analysis method, which is widely used in the literature, was used to evaluate the financial performance of banks in the study. In order to determine the corporate reporting levels of the banks, the integrated reporting levels were determined by scoring the integrated reports, sustainability reports and annual reports through the content analysis method. The scope of the study consists of 13 banks classified in sectoral basis in KAP. Panel data regression analysis was used to evaluate and interpret the obtained data. As a result of the analysis, the integrated reporting Level has a positive relationship between the banks' *capital adequacy* and *profitability* and a negative relationship between the *quality of management*. In addition, there was a positive relationship between *active quality*, *profitability* and *liquidity*, and a negative relationship between *management quality* with banks' integrated reporting adoption.

**Keywords:** Corporate Reporting, Integrated Reporting, Sustainability Reporting, Camels Analysis, Financial Performance, Panel Data Regression Analysis

**Jel Classification:** G30, M14, Q56, G21, C33

## 1. GİRİŞ

Günümüzde, gerek işletmeler ve gerekse paydaşlar açısından finansal raporlamanın yanında finansal olmayan bilgilerin de raporlanması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacın karşılanması, zaman içerisinde faaliyet raporları ve sürdürülebilirlik raporları gibi farklı isimlerle finansal tablolardan bağımsız olarak gerçekleştirilmiştir. Zamanla, finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada raporlanmasının daha faydalı olacağı kanaati yaygınlaşmaya başlamış ve böylece paydaşların kaliteli açıklama ve bilgilere ulaşmasını sağlamak amacıyla, entegre raporlama (integrated reporting) anlayışı önem kazanmaya başlamıştır. Entegre raporlama anlayışı, raporlama sürecini kolaylaştırmakta ve işletmelerin bir bütün olarak görülebilmesine imkân tanımaktadır. Başka bir ifadeyle, kurumsal açıklama düzeyinin kalitesinin ve şeffaflığının artması, firmaların muhasebe ve finans bilgilerinin de kalitesini arttıracak bir unsurdur.

Literatürde entegre raporlama ile ilgili çalışmalar entegre raporlama uygulamalarının yaygınlaşmasıyla birlikte artmaya başlamıştır. Bu çalışmaların bir kısmı içerik analizi ile sınırlı tutulmuşken bazı çalışmalarda entegre raporlama düzeyi ile finansal performans arasındaki ilişki analiz edilmektedir. Bu noktada, temelde iki farklı görüş hâkimdir. Bir görüşe göre, entegre raporlamanın şirketlerin finansal performansını olumlu yönde etkileyeceği, diğer görüşe göre ise entegre raporlamanın maliyeti sebebiyle finansal performansı olumsuz etkileyeceği yönündedir.

Finansal performansın ölçümünde de farklı bir takım yöntemler kullanılmaktadır. Özellikle bankacılık sektöründe, sektöre özgü bir yöntem olan Camels Analizi'nin, denetim otoriteleri tarafından da kullanılması sebebiyle, bankaların performansının değerlendirilmesi amacıyla literatürde sıklıkla tercih edilmektedir.

Ülkemizde finans sisteminin önemli aktörleri konumunda bulunan bankalar, finansal olmayan raporlarını farklı şekillerde (faaliyet raporu, sürdürülebilirlik raporu, entegre rapor) kamuoyunun bilgisine sunmaktadırlar. Söz konusu raporlardan yola çıkılarak bu çalışmanın amacı, BIST Bankacılık Sektörü'nde faaliyet gösteren bankaların entegre raporlama düzeylerinin finansal performansları üzerindeki etkisini tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda, çalışmada öncelikle entegre raporlama ile ilgili temel bilgilere yer verilmiş ve sonrasında ise bankacılık sektöründe önemli bir finansal performans ölçüm aracı olan Camels Analizi açıklanmıştır. Uygulama bölümünde ise literatür özeti verildikten sonra BIST Bankacılık sektöründe gerçekleştirilen uygulama bulguları sunulmuştur.

## 2. ENTEGRE RAPORLAMA

Entegre raporlama, bir kuruluşun tüm faaliyetlerinin bir bütün olarak, açık, net, birbiriyle bağlantılı ve karşılaştırılabilir bir şekilde ifade edilmiş halidir. Paydaşlar, entegre raporlar aracılığıyla kuruluşların sosyal, çevresel, ekonomik ve finansal durumu hakkında fikir edinebilirler (IIRC, 2011: 2-3). Bu doğrultuda entegre rapor, bir kuruluşla ilgili bilgiye ihtiyaç duyan tüm paydaşları bilgilendirme görevini yerine getirerek doğru karar almalarına yardımcı olur (Aras ve Sarıoğlu, 2015 16). Bu anlayış sayesinde paydaşlar, ilgilendikleri kuruluşun zaman içerisinde nasıl değer yaratıldığını anlayabilir ve bu doğrultuda

hareket etme serbestliği kazanabilirler. Entegre raporlama anlayışını ortaya çıkaran temel düşünce, tüm paydaşları yukarıda bahsedildiği şekilde yönlendirebilmektir, bu durum aynı zamanda entegre raporlamanın temel amacını da oluşturmaktadır.

Entegre raporlamanın tarihsel süreci 1994 yılında Güney Afrika’da başkan Mandela’nın, ülkesinin kurum ve şirketlerine olan güvensizliği azaltabilmek ve kurum ve şirketlerin bilgi paylaşımını teşvik etmek amacıyla King Komitesini oluşturmasıyla atılmıştır. Bu komite, 1994 yılından itibaren kurum ve şirketlerin finansal ve finansal olmayan raporlarını “King Raporu” adı altında yayınlamaya başlamıştır. Ülkede 2010 yılında entegre raporlama, borsada işlem gören şirketler için zorunlu hale getirilmiştir. Güney Afrika Cumhuriyeti’ni Danimarka, Portekiz, Fransa gibi birçok ülke takip ederek borsada işlem gören şirketlere entegre raporlamayı zorunlu kılmıştır (Aras ve Sarioğlu, 2015: 36-41; King Report, 1994-2009). Tüm bu gelişmelere paralel olarak 2010 yılı Ağustos ayında, Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC) kurulmuş, sürdürülebilirlik ve finansal raporları bir araya getirmek için bir raporlama çerçevesi oluşturmanın ilk adımı atılmıştır (Eccles ve Armbrester, 2011: 13-14). Kurul tarafından 2013 yılında “Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi” yayımlanmıştır.

Entegre raporlama çerçevesinde, entegre raporun tanımı, amacı, kullanıcıları, uygulanışı, kılavuz ilkele-ri ve içerik öğeleri açıklanmıştır. Ancak bu çerçevede, “GRI (Global Reporting Initiative) Sürdürülebilirlik Raporlaması Çerçevesi”ndekine benzer, raporlar arasında standart oluşturacak ilkeler listesi açıklanmamıştır. Sürdürülebilirlik raporlamasında, kurumları “Ekonomik”, “Çevresel” ve “Sosyal” olarak ele alan standart 91 kriter vardır (GRI G4, 2013: 48-83). Benzer şekilde, entegre raporlamada “Maddi Konuların Açıklanması”, Sermaye Öğelerinin Açıklanması”, “Kısa, Orta ve Uzun Vade İçin Zaman Aralıkları” ve “Birleştirme ve Ayırma” olarak üst başlıklar oluşturulmuş, ancak bu başlıklar altında kurumların kesin olarak açıklamaları gereken standart ilkeler belirtilmemiştir. Bu sebeple, entegre raporlama hazırlayan kuruluşlar şu anda birbirleriyle bağlantısız, durağan bildirimler yapmakta (IIRC, 2013: 1-15) ve genellikle kurum ve işletmeler entegre raporlama hazırlarken GRI Sürdürülebilirlik Raporlaması kriterlerini benimsemektedirler (Özdemir, 2014). Zaman içinde entegre raporlamanın kurumsal raporlama normu haline gelmesi öngörülmektedir. Entegre raporlamanın kısa, orta ve uzun vadede değer yaratma kabiliyetine odaklanması, entegre raporlamayı diğer raporlama uygulamalarından farklılaştırmaktadır. IIRC’nin uzun vadeli vizyonu, kamu sektöründe ve özel sektörde kurumsal raporlama normu olarak kullanılan yaygın kurumsal uygulamalarda entegre düşünce yapısının uygulandığı bir dünyadır ve entegre raporla, tüm paydaşlardan faydalanılması ve onlara fayda sağlanması hedeflenir (IIRC, 2013: 1-15). Entegre raporlama çerçevesinde, rehberin özel sektör, küçük ve orta ölçekli şirketlerle, kamu kuruluşları ve kar amacı olmayan kurumlar tarafından da kullanılabileceği belirtilmiştir. Çerçeve daha önce bahsettiğimiz gibi, raporlama için kullanılacak bir şablona yer vermemiştir, “Kılavuz İlkeleri” ve “İçerik Öğeleri”ne yer vermiş ve entegre raporlama çerçevesi kullanıcıları, bu ilke ve içeriklere göre kendileri için uygun olan bir anlayış benimserler (Genelde işletmeler, GRI’nin Sürdürülebilirlik Rehberi’nde yer alan kriterleri benimseyerek entegre raporlama yapmaktadırlar). Çerçevede yer alan ilke ve öğeler aşağıda (Tablo 1) ifade edilmiştir (IIRC, 2013: 16-23).

**Tablo – 1: Entegre Raporlama Çerçevesinde Yer Alan Unsurlar**

| Kılavuz İlkeleri                                              | İçerik Öğeleri                                               |
|---------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------|
| <input type="checkbox"/> Stratejik odak ve geleceğe yönelim   | <input type="checkbox"/> Kurumsal genel görünüm ve dış çevre |
| <input type="checkbox"/> Bilgiler arası bağlantı              | <input type="checkbox"/> Kurumsal Yönetim                    |
| <input type="checkbox"/> Paydaşlarla ilişkiler                | <input type="checkbox"/> İş modeli                           |
| <input type="checkbox"/> Önemlilik                            | <input type="checkbox"/> Riskler ve fırsatlar                |
| <input type="checkbox"/> Kısa ve öz olma                      | <input type="checkbox"/> Strateji ve kaynak aktarımı         |
| <input type="checkbox"/> Güvenilirlik ve eksiksizlik          | <input type="checkbox"/> Performans                          |
| <input type="checkbox"/> Tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik | <input type="checkbox"/> Genel görünüş                       |
|                                                               | <input type="checkbox"/> Hazırlık ve sunum temeli            |
|                                                               | <input type="checkbox"/> Genel raporlama ilkeleri            |

Tüm bu açıklamalar ışığında, entegre raporlama hem kuruluşların hem de tüm paydaşların ihtiyaç duyduğu bilgileri bir araya toplayıp, birbiriyle ilişkilendirmesi sebebiyle büyük avantajlara sahiptir. Entegre raporlama çerçevesinin gelecekte standart ilkeler oluşturmasıyla, paydaşların kuruluşlar arasında daha doğru karşılaştırma ve değerlendirme yapmaya imkân tanınması beklenmektedir. Bugün bu çerçeveyi oluşturan, Uluslararası Entegre Raporlama Kurulu (IIRC)’nin üyeleri arasında UNGC (Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi), GRI, Dünya Bankası, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu, Dünya Ekonomik Forumu gibi birçok kuruluş, şirket temsilcileri, yatırımcılar ve akademisyenler yer almaktadır (Aras ve Sarıoğlu, 2015: 42). IIRC, kurulduğu tarihten itibaren 25’ten fazla ülkede alt yapısını tamamlamıştır. Ülkemizde ise, entegre raporlama Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği (TKYD) ve İş Dünyası ile Sürdürülebilir Kalkınma Derneği, Çimsa Çimento A.Ş. ve Garanti Bankası A.Ş. tarafından temsil edilmektedir (Gençoğlu ve Aytaç, 2016: 56).

### 3. CAMELS ANALİZİ

Camels Analizi, bankaların mevcut performanslarını değerlendirmek amacıyla banka denetçilerinin de kullandığı bir analiz yöntemidir. Bu analiz aracılığıyla bankaların olumlu ve olumsuz yönleri belirlenebilmekte ve ilgili bankayla ilgili yorumlar yapılabilmektedir. Analiz sonucunda yapılacak değerlendirmeler, bir ülkedeki denetim otoriteleriyle birlikte ulusal ve uluslararası kurumlar tarafından da kullanılabilir (Çelik, 2004: 83).

Camels Analizi temelde, Amerika Merkez Bankası (FED) tarafından bankaların performanslarını değerlendirmek için belirli bir standart oluşturmak amacıyla, 1980’li yıllarda kullanılmaya başlanmıştır (Hirtle ve Lopez, 1999: 3-4). Analiz 1996 yılına kadar Camel Analizi olarak isimlendirilmiş, daha sonrasında bu analizle daha risk odaklı değerlendirmeler yapabilmek için “S” harfi eklenmiştir. “S harfi (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlılık”ı ifade etmektedir. Bu eklemeyeyle analiz, “CAMELS Analizi” halini gelmiştir (Cole ve Gunther, 1995: 13-20).

Camels Analizinin yapılabilmesi için geçmiş çalışmalarda kullanılmış birçok oran vardır. Camel Analizi temel olarak, “CAMELS” kelimesinin harflerinden yola çıkılarak, kullanılan oranların sınıflandırılmasıyla oluşturulmuştur (Arslaner, 2018: 59). Bu doğrultuda “CAMELS” sistemini oluşturan bileşenler aşağıda tek tek açıklanmıştır (Babuşçu, 1997: 81-87; Tükenmez, vd., 2009: 467-468; Kandemir ve Arıcı, 2013: 65; Gümüş ve Nalbantoğlu, 2015: 85; Karaçor, vd., 2017: 50; Arslaner, 2018: 59-64).

- C: (Capital) Sermaye Yeterliliği: Bankaları sermaye yeterliliği açısından değerlendirmekte, bankaların karşılaşılabileceği olumsuz ve ani gelişmelere karşı durumunun görülebilmesine imkân tanımaktadır. Bu doğrultuda, bankanın varlıkları, sermayesi, kaynak elde edebilme gücü, karlılık durumu gibi rasyolar bu bileşen içerisinde sınıflandırılmaktadır.
- A: (Asset) Aktif (Varlık) Kalitesi: Bankaların elinde bulundurduğu varlıkların kalitesi değerlendirilmekte, bu doğrultuda bankaların mevcut ve potansiyel kredi riski, gayrimenkulleri, kredi süreçleri, problemli kredileri, tahsilat yeteneği ve diğer varlıkların durumu gibi unsurlar ele alınmaktadır.
- M: (Management) Yönetim Kalitesi: Bankaların yönetilme durumu ele alınmakta ve bu doğrultuda bilgi sistemi, yönetim becerisi, sektörel gelişmelere ve bankacılıkla ilgili düzenlemelere uyum sağlama hızı gibi unsurlar değerlendirilmektedir.
- E: (Earnings) Karlılık (Kazanç): Bankaların karlılığı değerlendirilmekte, bu doğrultuda karlılık durumu, karlılığın sürekliliği, kazanç elde etme yeteneği, karlılığın diğer bankalarla karşılaştırılması gibi unsurlar değerlendirilmektedir.
- L: (Liquidity) Likidite: Bankaların nakit durumu ve işletme unsurlarının nakde dönme yeteneği değerlendirilmektedir. Bu doğrultuda likit varlık miktarı, varlıkların menkul değere dönüşme oranı, varlıkları nakde döndürme stratejileri, kullanılmış olan kredilerle likidite uyumu gibi unsurlar değerlendirme kapsamı içerisine alınmaktadır.
- S: (Sensitivity to Market Risk) Piyasa Riskine Duyarlık: Bankaların piyasa riskine karşı durumları değerlendirilmekte, bu doğrultuda bankaların karşılaşılabileceği faiz oranlarındaki, döviz kurlarındaki, hisse senetlerindeki, hammadde ve gayrimenkul fiyatlarındaki değişimlere karşı duyarlılığı ele alınmaktadır.

#### 4. LİTERATÜR TARAMASI

Konuyla ilgili olarak yapılan literatür taraması sonucunda, önemli görülen çalışmalar aşağıda ifade edilmiştir.

Hurghis (2015) çalışmasında, entegre raporlama anlayışının şirketlerin finansal performansı üzerindeki etkisini araştırmak amacıyla, IIRC Pilot Program katılımcısı olan işletmelerin 2012-2014 yılları arasında yayımladıkları raporları incelemiştir. Finansal performansı değerlendirmek için çalışmada iki temelli ölçüm (piyasa temelli ve muhasebe temelli ölçüm) benimsenmiş, bu doğrultuda muhasebe temelli ölçüm olarak “Aktif Karlılık Oranı (ROA)” ve piyasa temelli ölçüm olarak “Hisse Başına Kazanç Oranı” kullanılmıştır. Bu oranlar çalışmanın bağımlı değişkenlerini oluştururken, entegre raporlama çerçevesine göre incelenerek hesaplanan raporlama ölçümleri bağımsız değişken olarak belirlenmiştir. Değiş-

kenler arasındaki ilişkinin incelenmesi için korelasyon testi kullanılmıştır. Analiz sonucunda, şirketlerin entegre raporlamayla finansal performansı arasında bir ilişkinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Albetairi ve diğerleri (2018), araştırmalarında Bahreyn Borsasında işlem gören 5 sigorta şirketinin 2012-2015 yıllarına ait verilerini kullanarak entegre raporların içeriği ve finansal performans arasındaki ilişkiyi regresyon analizi ile araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, entegre raporlama içerik öğelerinden olan iş modeli, strateji ve kaynak tahsisine dair açıklamalar ile finansal performans arasında pozitif bir ilişki, entegre raporlama içerik öğelerinden olan risk ve fırsatlara dair açıklamalar ile finansal performans arasında negatif bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Yüksel (2018) çalışmasında, Türkiye ve Güney Afrika'da faaliyet gösteren katılım bankalarının 2014, 2015 ve 2016 yıllarına ait yıllık raporlarını inceleyerek entegre raporlama skorlarını hesaplamış ve 2015 ve 2016 yıllarında işletmelerin entegre raporlama skorları ile firma büyüklükleri arasında; 2016 yılında entegre raporlama skorları ve varlık devir hızları arasında pozitif ilişki olduğunu tespit etmiştir. Buna karşılık, entegre raporlama skorları ile karlılık oranları ve finansal yapı oranları arasında herhangi bir ilişkiye rastlanamamıştır.

Kutaylı (2019) araştırmasında, entegre raporlamanın finansal performansa etkisini ÇİMSA firmasının verileri üzerinden incelemiştir. Oran analizi, dikey analiz ve trend analizin yapıldığı çalışmada, firmanın yayınlamış olduğu entegre raporlamaya başlangıç tarihinde ekonomik olarak inişlerin ve çıkışların çok fazla olduğu, başka bir ifadeyle raporlamanın 2016 yılına denk gelmesinin raporlamanın değerlendirilmesini zorlaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Conway (2019) çalışmasında, Güney Afrika'da 2006-2015 yılları arasında faaliyette bulunan ve entegre raporlama yapan şirketlerin bir dizi finansal, risk ve kurumsal verileri üzerinde çok değişkenli en küçük kareler regresyonu uygulamıştır. Analiz için bağımlı değişken olarak aktif karlılık, varlık getirisi oranları kullanılmış ve entegre raporlarda yapılan açıklamaları değerlendirmek için, raporda yapılan açıklama mükemmelse 4 puan, iyiye 3 puan, ortalama düzeydeyse 2 puan, ilerleme kaydedilebilir eylemler varsa 1 ve hiç açıklama yoksa 0 puan verilmiştir. Analiz sonucunda entegre raporlama anlayışından sonraki dönemlerde, Güney Afrika firmalarında finansal performansta artış bulunduğu ve riskin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tlili, Othman, ve Hussainey (2019) çalışmasında, Güney Afrika'da 2006-2015 döneminde entegre raporlamanın zorunlu olarak benimsenmesinden sonra örgütsel sermayenin önemini araştırmak istemişlerdir. Bu amaçla, çalışma kapsamına alınan 99 şirketin özkaynak değeri, hisse senedi değeri, hisse senetlerinin faiz ve vergilendirmeden önceki kazancı, toplam varlıkları, özkaynak karlılığı gibi finansal oranlar alınmış ve şirketlerin entegre raporlama yapmadan önceki dönemlerine 0, yaptıktan sonraki dönemlerine 1 değeri verilerek entegre raporlama anlayışının finansal performans üzerindeki etkisi çok değişkenli doğrusal regresyon analiziyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda, entegre raporlamanın finansal performansı olumlu etkilediği, finansal verimliliği artırarak dış bilgileri geliştirdiği ve gelecekte daha yüksek nakit akışlarına yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır.

Vitolla, Salvi, Raimo, Petruzzella, ve Rubino (2020) çalışmalarında, firmalar ve yatırımcılar için, entegre raporlama kalitesinin firmanın özkaynak maliyeti üzerindeki etkisini araştırmaya çalışmışlardır.



Bu amaçla, 2016 yılında entegre raporlama yapan 116 uluslararası şirket ele alınmış, bağımlı değişken olarak özkaynak maliyeti, bağımsız değişken olarak ise şirketlerin entegre raporlarında açıklanan bilgi düzeyleri puanlanarak entegre raporlama düzeyleri belirlenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki doğrusal regresyon analiziyle ölçülmeye çalışılmış ve analiz sonucunda, entegre raporlama kalitesinin özkaynak maliyetiyle önemli ölçüde negatif bir ilişkiye sahip olduğu, yani entegre raporlamanın özkaynak maliyetini azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Son olarak Yüksel ve Kayalı (2020), çalışmasında BIST Banka endeksinde yer alan bankalardan entegre raporlama yapanlarla yapmayanların finansal performansını incelemişlerdir. Bu amaçla, Temmuz 2019 itibarıyla BIST Banka Endeksi'nde yer alan 13 banka evren olarak seçilmiş ancak bu bankalardan 3 tanesinin yatırım ve kalkınma bankası olmaları sebebiyle çalışma kapsamından çıkartılmıştır. Geri kalan 10 mevduat bankasının 2017-2018 yıllarına ait finansal oranları TOPSİS yöntemi kullanılarak sıralanmış ve entegre raporlama yapan bankaların finansal performansları ile entegre raporlama yapmayan bankaların finansal performansı karşılaştırılmıştır. Bankaların finansal performansını ölçmek amacıyla 20 finansal oran belirlenmiş, yapılan analiz sonucunda 2017 yılında entegre rapor hazırlamış olan Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin beşinci sırada, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'nin yedinci sırada; 2018 yılında ise entegre rapor hazırlayan Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'nin ilk sırada, Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'nin ikinci sırada, Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.'nın üçüncü sırada yer aldığı görülmüştür. Bu doğrultuda 2017 yılı için entegre raporlamanın finansal performansa etkisi olmadığı ancak 2019 yılında etkisi olduğu sonucuna ulaşılmış ve entegre raporlama yapmanın zaman içerisinde finansal performansa etkisi olabileceğinden bahsedilmiştir.

## 5. UYGULAMA

### 5.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, BIST Bankacılık Sektöründe faaliyet gösteren bankaların entegre raporlama düzeylerinin finansal performansları üzerindeki etkisini tespit etmektir. Araştırma kapsamına dahil olan bankaların bir kısmı sürdürülebilirlik veya entegre raporlama yaparken, bir kısmı sadece finansal raporlama yapmaktadır. Çalışmada böyle bir sınıflandırma yapılmasındaki temel amaç, finansal olmayan raporlama anlayışına sahip olan bankaların, bu anlayışı benimsemelerinin finansal performansları üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu ölçmektir.

Entegre raporlama temelde, finansal bilgilerle finansal olmayan bilgilerin bir arada raporlanmasıdır. Ancak, ortak standartlaşmış entegre raporlama kriterleri bulunmaması sebebiyle, işletmeler birbirlerinden bağımsız bildirimler yapmaktadırlar. Bu sebeple işletmeler, entegre raporlarında sürdürülebilirlikle ilgili açıklama ve bildirimlerini “GRI G4 Sürdürülebilirlik Raporlama Kriterlerine” göre düzenlemektedirler. Bu doğrultuda işletmeleri entegre raporlama içerisinde karşılaştırılabilir bir şekilde değerlendirmek oldukça güçleşmektedir. Bu bakımdan işletmeleri sürdürülebilirlik raporu ve faaliyet raporuyla birlikte ele alarak değerlendirmek, entegre raporlama anlayışına paralellik gösterecektir.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> ERTA; “Entegre Raporlama, şirketler açısından finansal verilerin sosyal, yönetsel ve çevresel verilerle birleştirilmesi kurumsal stratejilerin daha bütüncül bir yaklaşımla belirlenmesini sağlar.”

Bu doğrultuda, çalışmanın amacına uygun olarak bankaların entegre raporlama düzeylerinin ölçülebilmesi için GRI G4 raporlama kriterleri, finansal performansın ölçülmesi için ise ABD’de bankaların finansal performanslarını değerlendirmek için belirli bir standart oluşturmuş olan, “CAMELS Analizi Yöntemi” kullanılmıştır.

İlgili yerli ve yabancı literatür incelendiğinde, bankacılık sektörünü entegre raporlama-finance performans açısından inceleyen çalışma sayısının oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle, bankaların entegre raporlama düzeyinin finansal performans üzerindeki etkisinin ölçüldüğü bu çalışmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

## 5.2. Araştırmanın Kapsamı

Çalışmanın amacına uygun olarak, araştırma kapsamına BIST Bankalar sektöründe yer alan 12 banka dahil edilmiştir. Çalışmada bu bankalara yer verilmesinin temel sebebi, 7 bankanın sürdürülebilirlik ya da entegre raporlama yapması, kalanlarının ise bu tür raporlamalar yapmamasıdır. Bu şekilde, bankaların entegre raporlama düzeyi (ERD) ve entegre raporlamayı benimsemesiyle (IRQ) finansal performansı arasındaki ilişki ölçülebilecektir. Bu doğrultuda, çalışma kapsamı içerisine alınan bankalar aşağıda entegre/sürdürülebilirlik raporlaması yapanlar (✓) ve yapmayanlar (✗) olarak gösterilmiştir.

**Tablo – 2: Çalışma Kapsamında İncelenecek Bankalar**

| BANKALAR |                     |                                      |                   |
|----------|---------------------|--------------------------------------|-------------------|
| Sıra     | Kod                 | Şirket Adı                           | Enteg./Sürd. Rap. |
| 1        | AKBNK               | AKBANK T.A.Ş.                        | ✓                 |
| 2        | ALBRK, ALK          | ALBARAKA TÜRK KATILIM BANKASI A.Ş.   | ✗                 |
| 3        | DENİZ, DNZ          | DENİZBANK A.Ş.                       | ✗                 |
| 4        | ICB, ICBCT          | ICBC TURKEY BANK A.Ş.                | ✗                 |
| 5        | FIN, QNBFB          | QNB FİNANSBANK A.Ş.                  | ✗                 |
| -        | SEK, SKBNK          | ŞEKERBANK T.A.Ş.                     | -                 |
| 6        | GARAN, TGB          | TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.         | ✓                 |
| 7        | HALKB, THL          | TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.            | ✓                 |
| 8        | ISATR, ISBTR, ISCTR | TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.              | ✓                 |
| 9        | KLN, KLNMA          | TÜRKİYE KALKINMA VE YAT. BANKA. A.Ş. | ✗                 |
| 10       | TSK, TSKB           | TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANKASI A.Ş.  | ✓                 |
| 11       | TVB, VAKBN          | TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.      | ✓                 |
| 12       | YKB, YKBNK          | YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.           | ✓                 |

Bu bankalardan Şekerbank T.A.Ş.’nin 2014, 2016 ve 2018 yıllarına ait sürdürülebilirlik raporları yoktur. Söz konusu bankanın çalışma kapsamında incelenecek 6 dönemi olduğu düşünüldüğünde, bu 6 dönemin 3’üne ait entegre raporlama düzeyi yüksek, 3’üne ait entegre raporlama düzeyinin düşük çıkması muhtemeldir. Bu durumun, yapılacak analizleri etkilemesi ve yanıltıcı sonuçlara sebep olabileceği düşünüldüğü için söz konusu bankanın araştırma kapsamından çıkarılması gerektiğine karar verilmiştir. Böylece araştırmanın örneklemini 12 banka oluşturmaktadır.

### 5.3.Araştırmanın Hipotezleri ve Yöntemi

Çalışmanın yürütülebilmesi için bir takım hipotezler belirlenmiş ve bunlar aşağıda ifade edilmiştir.

- $H_1$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (C) Sermaye Yeterliliğini olumlu yönde etkilemektedir.
- $H_2$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (A) Aktif Kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.
- $H_3$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (M) Yönetim Kalitesini olumlu yönde etkilemektedir.
- $H_4$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (E) Karlılığı arttırmaktadır.
- $H_5$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (L) Likidite durumunu olumlu yönde etkilemektedir.
- $H_6$ : Bankaların entegre raporlama düzeyindeki artış, (S) Piyasa Riskine Duyarlılığı arttırmaktadır.

Yukarıdaki hipotezlerin doğruluğunu tespit etmek ve bahsi geçen sorulara yanıt bulabilmek için, öncelikle bankaların “Faaliyet Raporları”, “Sürdürülebilirlik Raporları”, “Entegre Raporları” ve “Mali Tabloları (Bilanço, Gelir Tablosu, Nakit Akış Tabloları vd.)” 6 yılı (2013-2018) kapsayacak şekilde incelenmiştir.

Entegre Raporlama Düzeyi (ERD) belirlenirken entegre raporlama yapan bankaların sadece entegre raporlarına; sürdürülebilirlik raporlaması yapan bankaların sürdürülebilirlik ve faaliyet raporuna (sürdürülebilirlik raporu ve faaliyet raporlarının bir arada değerlendirilmesi entegre raporlama anlayışını oluşturmaktadır) ve sürdürülebilirlik ya da entegre raporlama yapmayan işletmelerin faaliyet raporlarında yapmış olduğu açıklamalara bakılarak entegre raporlama düzeyi belirlenmiştir.

Entegre raporlama düzeyi belirlenirken GRI G4 rehberinde yer alan 98 standart baz alınarak; (i) banka ilgili yılda, ilgili standartla alakalı herhangi bir açıklama yapmamışsa 0,25; (ii) standartla ilgili kısaca bilgi vermişse 0,50; (iii) detaylı ancak sayısal verilerden bahsedilmemişse 0,75 ve (iv) söz konusu standartla ilgili nicel ve nitel veriler detaylı bir şekilde ifade edilmişse 1,00 tam puan verilmiş ve elde edilen toplam skor 98’e bölünmüştür. Böylece çalışmada yer alan bankaların entegre raporlama düzeyleri (ERD) belirlenmiştir. Daha sonra, Entegre Raporlama Benimseme (IRQ)’nin belirlenmesi için sürdürülebilirlik veya entegre raporlama yapan işletmelere 1; sürdürülebilirlik ya da entegre raporlama yapmayan işletmelere 0 değeri verilerek IRQ dummy değişkeni oluşturulmuştur. Son olarak ise, banka-

ların finansal performanslarını değerlendirmek için geliştirilmiş ve genel kabul görmüş bir standart olan, “CAMELS Analizi Yöntemi” ile bu yöntemin alt bileşenlerini oluşturan 19 adet finansal oran belirlenmiş ve bu oranların analiz sistemi içerisindeki ağırlıklandırılması yapılmıştır. Belirlenmiş oranların elde edilmesinde Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği’ne ait veri tabanından yararlanılmıştır. Bankaların finansal performansının ölçülmesinde kullanılacak CAMELS Analiz sistemine ait oranlar, bileşen ağırlıkları ve oranların ilişki yönleri aşağıda gösterilmiştir (Bu oran ve ağırlıkların belirlenmesi ve hesaplanması için Gümüş ve Nalbantoğlu (2015); Karaçor vd. (2017); Arslaner (2018) ve Kaur (2015) çalışmalarından faydalanılmıştır).

**Tablo – 3: CAMELS Analizinde Kullanılacak Oranlar**

|    | Değişkenler ve Oranlar                                   | Bileşen Ağırlığı | Oran Ağırlığı | İlişki Yönü |
|----|----------------------------------------------------------|------------------|---------------|-------------|
|    | <b>(C)SERMAYE YETERLİLİĞİ</b>                            | <b>% 20</b>      |               |             |
| C1 | Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Risk)        |                  | %50           | +           |
| C2 | Özkaynaklar / Toplam Aktifler                            |                  | %30           | +           |
| C3 | (Özkaynaklar – Duran Aktifler) / Toplam Aktifler         |                  | %20           | +           |
|    | <b>(A)AKTİF KALİTE</b>                                   | <b>% 15</b>      |               |             |
| A1 | Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler           |                  | %30           | -           |
| A2 | Takipteki Krediler (Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar |                  | %25           | -           |
| A3 | Duran Aktifler / Toplam Aktifler                         |                  | %20           | -           |
| A4 | Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat            |                  | %25           | +           |
|    | <b>(M)YÖNETİM KALİTESİ</b>                               | <b>% 15</b>      |               |             |
| M1 | Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar        |                  | %20           | -           |
| M2 | Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı (Kişi)       |                  | %15           | -           |
| M3 | Şube Başına Net Kar                                      |                  | %35           | +           |
| M4 | Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktif                  |                  | %30           | +           |
|    | <b>(E)KARLILIK</b>                                       | <b>% 15</b>      |               |             |
| E1 | Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler                |                  | %35           | +           |
| E2 | Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar                    |                  | %35           | +           |
| E3 | Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler               |                  | %30           | +           |
|    | <b>(L)LİKİDİTE</b>                                       | <b>% 20</b>      |               |             |
| L1 | Likit Aktifler / Toplam Aktifler                         |                  | %35           | +           |
| L2 | Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler               |                  | %35           | +           |
| L3 | TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler                      |                  | %30           | +           |
|    | <b>(S)PIYASA RİSKİNE DUYARLILIK</b>                      | <b>% 15</b>      |               |             |
| S1 | YP Aktifler / YP Pasifler                                |                  | %50           | +           |
| S2 | Net Faiz Geliri (Gideri) / Toplam Aktifler               |                  | %50           | +           |

Yukarıdaki tabloda ilişki yönü (+;-), bileşenlerle altındaki oranların ilişki yönünü belirlemektedir. Örneğin, “Özkaynaklar / Toplam Aktifler” Sermaye Yeterliliği bileşenini olumlu yönde etkilerken, “Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar” Yönetim Kalitesi’ni olumsuz yönde etkileyecektir.

Tüm bu açıklamalar doğrultusunda, Entegre Raporlama Düzeyi (ERD) ve Entegre Raporlama Benimseme (IRQ) bağımsız değişkenleri ve CAMELS Analizinin bileşenlerini oluşturan bağımlı değişkenler oluşturulmuş, bankaların entegre raporlama benimseme ve düzeylerinin finansal performansları üzerindeki etkisini ölçmek için bir dizi model belirlenmiştir. Bu modeller aşağıda ifade edilmiştir;

$$(1) C_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

$$(2) A_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

$$(3) M_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

$$(4) E_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

$$(5) L_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

$$(6) S_{it} = \alpha_{it} + \beta_1 ERD_{it} + \beta_2 IRQ_{it} + \beta_3 SIZE_{it} + e_{it}$$

Yukarıdaki modellere “Banka Büyüklüğü (SIZE)” kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Bu değişken işletmelerin toplam varlıklarını ifade etmektedir. Bu değişken, analiz sürecinde doğal logaritması alınarak modellerde kullanılmıştır. Bu değişken, bankalar arasında büyüklük farklılığı söz konusu olduğu için modele eklenmiştir.

#### 5.4. Araştırmanın Kısıtları

Çalışmada elde edilen bulgular, çalışma kapsamı içerisine alınan bankaların ve dönemin sonuçlarıyla ilgili genel bir çıkarımda bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu bankalar için elde edilen bulgular 2013-2018 yılları arasında kapsamaktadır. Bu nedenle elde edilen sonuçlar başka bankalar ve dönemler için genellenmemelidir.

#### 5.5. Araştırmanın Bulguları ve Yorum

Çalışmada yer alan bankaların finansal performansını ve çalışmanın bağımlı değişkenlerinden birini oluşturacak (2013-2018 yılları arası) CAMELS Puanları (Tablo - 4) aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

Tablo – 4: Bankaların Camels Puanları

| Banka | Değişken | YILLAR  |        |        |         |        |        |
|-------|----------|---------|--------|--------|---------|--------|--------|
|       |          | 2013    | 2014   | 2015   | 2016    | 2017   | 2018   |
| 1     | C        | 0,201   | 4,890  | -1,566 | 1,441   | 1,672  | -3,978 |
|       | A        | 0,742   | 4,583  | -2,079 | 3,175   | -2,173 | -3,930 |
|       | M        | 1,631   | 3,512  | -1,739 | 2,879   | -3,391 | -3,902 |
|       | E        | 2,188   | 3,593  | -2,736 | 4,628   | -3,339 | -4,113 |
|       | L        | 3,345   | 1,843  | -2,937 | 4,344   | -2,204 | -4,303 |
|       | S        | 5,276   | 2,010  | -1,407 | 3,514   | -8,250 | -5,134 |
| 2     | C        | -3,304  | 1,891  | 0,211  | 0,782   | -7,440 | -4,749 |
|       | A        | -4,752  | 2,733  | -0,130 | 0,465   | -8,996 | -6,064 |
|       | M        | -3,299  | 2,465  | -0,683 | 1,642   | -6,472 | -5,406 |
|       | E        | -5,017  | -1,145 | 2,563  | -6,031  | -6,832 | -5,676 |
|       | L        | -3,786  | -1,435 | 3,273  | -6,951  | -6,048 | -4,789 |
|       | S        | -14,717 | -1,893 | 5,008  | -10,563 | 7,925  | -8,353 |
| 3     | C        | -5,793  | -0,956 | -1,897 | -6,000  | -3,084 | 0,539  |
|       | A        | -5,042  | -0,993 | -2,221 | -4,170  | -3,445 | 0,902  |
|       | M        | -1,829  | -4,063 | 8,079  | -2,394  | -3,537 | 1,336  |
|       | E        | -0,180  | -4,567 | 4,176  | 0,863   | -4,048 | 1,949  |
|       | L        | -0,249  | -5,611 | 3,022  | 1,035   | -6,599 | 2,199  |
|       | S        | -0,025  | -6,323 | 2,037  | 3,414   | -8,624 | 4,140  |
| 4     | C        | 5,692   | 1,686  | 0,081  | -4,535  | -7,420 | -1,036 |
|       | A        | 6,791   | -2,564 | 4,140  | -11,391 | -7,945 | 1,231  |
|       | M        | -2,510  | 3,898  | -5,907 | -18,638 | -4,402 | -1,265 |
|       | E        | 1,035   | 5,689  | 2,642  | -11,446 | -3,633 | 0,285  |
|       | L        | -2,256  | 9,077  | -1,388 | -8,834  | -2,750 | -0,504 |
|       | S        | 7,008   | 6,948  | 7,467  | -9,470  | 6,086  | 2,553  |
| 5     | C        | 0,661   | -3,439 | 7,591  | -3,662  | -3,667 | 1,994  |
|       | A        | -0,185  | -2,466 | 5,117  | -0,801  | -7,920 | 1,300  |
|       | M        | -0,034  | -3,269 | 7,379  | -3,349  | -8,052 | 1,197  |
|       | E        | -0,620  | -1,894 | 3,932  | -0,439  | -5,877 | 1,096  |
|       | L        | -1,723  | -1,794 | 1,877  | -0,176  | -7,641 | 0,657  |
|       | S        | -1,233  | -1,731 | -2,016 | 4,168   | -9,967 | -4,015 |
| 6     | C        | -0,998  | 2,787  | -1,165 | 0,758   | -0,194 | 1,924  |
|       | A        | -0,210  | 2,458  | -1,757 | 2,539   | -5,464 | 1,065  |
|       | M        | 1,552   | 1,174  | -1,864 | 3,637   | -7,065 | 1,568  |
|       | E        | 3,359   | 1,155  | -2,412 | 5,152   | -7,069 | 1,256  |
|       | L        | 3,587   | 0,656  | -2,780 | 4,327   | -6,244 | 1,678  |
|       | S        | 4,588   | 1,388  | -2,527 | 5,263   | -8,265 | 2,905  |

|    |   |        |        |         |        |         |        |
|----|---|--------|--------|---------|--------|---------|--------|
| 7  | C | -2,713 | 0,835  | -0,603  | 5,767  | -6,168  | 1,990  |
|    | A | -2,759 | -0,520 | 0,418   | 2,434  | -9,708  | 2,906  |
|    | M | -1,110 | 0,348  | 0,558   | 2,948  | -9,951  | 2,700  |
|    | E | -2,156 | 0,823  | 1,302   | -0,866 | -9,619  | 2,471  |
|    | L | -3,428 | 0,748  | -0,291  | -0,704 | -4,784  | 2,430  |
|    | S | -3,730 | 2,143  | 1,460   | -5,984 | -11,837 | 2,908  |
| 8  | C | -2,288 | 0,864  | 1,319   | 0,278  | -1,680  | 1,650  |
|    | A | -0,488 | 0,889  | 0,922   | 1,654  | -2,097  | 1,116  |
|    | M | 0,295  | 0,188  | 1,151   | 0,496  | -3,628  | 1,165  |
|    | E | 0,605  | 0,129  | 0,194   | 2,384  | -3,459  | 1,245  |
|    | L | 0,522  | -0,493 | -0,109  | 0,967  | -4,041  | 0,919  |
|    | S | 0,934  | -1,237 | -1,105  | 3,668  | -10,019 | 2,604  |
| 9  | C | 7,849  | -7,939 | 2,105   | -5,604 | 18,478  | -0,400 |
|    | A | 6,789  | -5,814 | 1,080   | -2,100 | 54,235  | -0,793 |
|    | M | 6,429  | -4,051 | 0,115   | 2,077  | 58,246  | -1,082 |
|    | E | 0,417  | -2,506 | -0,211  | -2,261 | 56,864  | -2,437 |
|    | L | 4,947  | -1,511 | 11,328  | 0,166  | 53,522  | -1,180 |
|    | S | -1,023 | -0,014 | 5,542   | -1,254 | 50,969  | -1,956 |
| 10 | C | 4,565  | -0,124 | -6,642  | 8,631  | 13,653  | -1,052 |
|    | A | 4,463  | 0,753  | -8,050  | 11,117 | 3,843   | -0,801 |
|    | M | 2,285  | 1,059  | -9,415  | 12,366 | 1,369   | -0,443 |
|    | E | 2,907  | 0,762  | -9,476  | 7,717  | 0,855   | -0,275 |
|    | L | 3,214  | 0,458  | -10,267 | 6,234  | -0,178  | 0,136  |
|    | S | 2,492  | -2,559 | -11,906 | 5,335  | 2,895   | 0,098  |
| 11 | C | -3,398 | 0,309  | 1,655   | -2,158 | -1,650  | 2,802  |
|    | A | -3,306 | 0,939  | 1,170   | -0,605 | -5,409  | 2,124  |
|    | M | -1,756 | 0,124  | 0,589   | 1,112  | -7,297  | 2,819  |
|    | E | -1,578 | 0,182  | -0,002  | 1,205  | -7,389  | 2,946  |
|    | L | -2,189 | -0,100 | -0,927  | 1,669  | -8,173  | 2,525  |
|    | S | -0,724 | 1,737  | -0,427  | 1,352  | -10,317 | 3,036  |
| 12 | C | -0,474 | -0,804 | -1,090  | 4,301  | -2,502  | 0,315  |
|    | A | -2,043 | 0,003  | 1,388   | -2,316 | -4,922  | 0,942  |
|    | M | -1,654 | -1,385 | 1,735   | -2,776 | -5,821  | 1,311  |
|    | E | -0,962 | -2,222 | 0,029   | -0,906 | -6,455  | 1,254  |
|    | L | -1,984 | -1,838 | -0,800  | -2,079 | -4,859  | 0,231  |
|    | S | 1,153  | -0,466 | -2,127  | 0,556  | -0,595  | 1,215  |

Benzer şekilde, çalışmanın bağımsız değişkenlerinden bir diğeri olan Entegre Raporlama Düzeyi (ERD) (Tablo 5) ise aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

**Tablo – 5: Entegre Raporlama Düzeyi (ERD) Puanları**

| Banka | Yıllar |       |       |       |       |       |
|-------|--------|-------|-------|-------|-------|-------|
|       | 2013   | 2014  | 2015  | 2016  | 2017  | 2018  |
| 1     | 0,536  | 0,579 | 0,589 | 0,602 | 0,607 | 0,617 |
| 2     | 0,365  | 0,367 | 0,383 | 0,406 | 0,395 | 0,421 |
| 3     | 0,370  | 0,352 | 0,380 | 0,385 | 0,406 | 0,408 |
| 4     | 0,324  | 0,337 | 0,347 | 0,352 | 0,362 | 0,370 |
| 5     | 0,380  | 0,408 | 0,431 | 0,439 | 0,429 | 0,441 |
| 6     | 0,724  | 0,737 | 0,727 | 0,735 | 0,730 | 0,747 |
| 7     | 0,569  | 0,607 | 0,605 | 0,645 | 0,671 | 0,676 |
| 8     | 0,569  | 0,610 | 0,617 | 0,645 | 0,666 | 0,694 |
| 9     | 0,334  | 0,329 | 0,349 | 0,352 | 0,347 | 0,365 |
| 10    | 0,658  | 0,666 | 0,653 | 0,571 | 0,597 | 0,658 |
| 11    | 0,370  | 0,362 | 0,526 | 0,577 | 0,566 | 0,612 |
| 12    | 0,648  | 0,689 | 0,694 | 0,679 | 0,663 | 0,645 |

Yukarıda hesaplanan Camels puanlarının (Tablo 4), Entegre Raporlama Düzeyleri (ERD) (Tablo 5) ve Entegre Raporlama Benimseme (IRQ) ile ilişkisini tespit etmek amacıyla, Stata 15 paket programıyla panel veri regresyon analizi yapılmıştır. Analize ilişkin kullanılan değişkenlere ait tanımlayıcı istatistikler Tablo 6’da gösterilmiştir.

**Tablo – 6: Tanımlayıcı İstatistikler**

| Değişkenler | Gözlem | Ortalama  | Medyan    | Std. Sapma | Min. Değ. | Max. Değ. |
|-------------|--------|-----------|-----------|------------|-----------|-----------|
| <i>C</i>    | 72     | -2.22045  | -0.22927  | 3.65791    | -14.71675 | 7.84867   |
| <i>A</i>    | 72     | -1.23358  | 0.15559   | 2.93976    | -7.93916  | 9.07662   |
| <i>M</i>    | 72     | 2.34381   | 0.01313   | 4.12336    | -11.90638 | 11.32837  |
| <i>E</i>    | 72     | -4.70303  | 0.77007   | 5.25420    | -18.63776 | 12.36576  |
| <i>L</i>    | 72     | -3.08395  | -4.59324  | 15.93282   | -11.83696 | 58.24588  |
| <i>S</i>    | 72     | 2.09709   | 1.00397   | 2.72356    | -8.35345  | 4.13978   |
| <i>ERD</i>  | 72     | 0.52324   | 0.56888   | 0.14020    | 0.32398   | 0.74745   |
| <i>IRQ</i>  | 72     | 0,58334   | 1         | 0,49647    | 0         | 1         |
| <i>SIZE</i> | 72     | 150992229 | 152152156 | 121395775  | 3556057   | 416387604 |



Tablo 6’da görüldüğü üzere, her bir değişkene ait gözlem sayısı 72 ve dengeli bir panel söz konusudur. Çalışmanın gözlemlerinin 72 ile sınırlı kalmasının sebebi işletmelerin entegre-sürdürülebilirlik raporlarının yıllık olarak hazırlanıyor olması ve banka sayısının 12 ile sınırlı olmasıdır. Çalışmada ele alınan bankaların ortak olarak entegre-sürdürülebilirlik raporlamasına başladıkları ilk tarih 2013’ten itibaren veriler toplanmıştır. Söz konusu raporlama anlayışının ülkemizde yeni olmasından dolayı, çok yüksek ve kapsamlı gözlemlerle analiz yapmak güçleşmektedir. Bunlara ek olarak çalışmanın değişkenlerine ilişkin ortalama, medyan, standart sapma, minimum ve maksimum değerler yukarıdaki tabloda ifade edilmiştir.

Bu çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak değişkenler arasındaki ilişkiyi ölçmek için kullanılan verilerin, hem zaman hem de birim boyutu bulunmaktadır. Hem zaman hem de birim boyuta sahip olan değişkenlerle yapılacak analizler, panel veri regresyon analizi olarak adlandırılmaktadır (Gujarati, 2016: 406). Regresyon analizinde, bir modelin tahmin edilmesinden önce bir takım öncül testlerin yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, regresyon analizinde açıklayıcı değişkenler arasında yüksek bir ilişki istenen bir durum değildir, bu sebeple açıklayıcı değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi gerekmektedir. Çalışmada kullanılacak değişkenlerin aralarındaki ilişkinin düzeyinin görülebilmesi için değişkenler arası korelasyon matrisinin incelenmesi gerekmektedir. Çalışmanın değişkenleri arasındaki korelasyonun düzeyi, Tablo 7’de gösterilmiştir.

**Tablo – 7: Korelasyon Matrisi**

|             | C      | A      | M      | E      | L      | S     | ERD   | IRQ   | SIZE  |
|-------------|--------|--------|--------|--------|--------|-------|-------|-------|-------|
| <i>C</i>    | 1.000  |        |        |        |        |       |       |       |       |
| <i>A</i>    | -0.065 | 1.000  |        |        |        |       |       |       |       |
| <i>M</i>    | -0.165 | -0.271 | 1.000  |        |        |       |       |       |       |
| <i>E</i>    | 0.293  | -0.050 | -0.505 | 1.000  |        |       |       |       |       |
| <i>L</i>    | 0.327  | -0.263 | 0.150  | -0.027 | 1.000  |       |       |       |       |
| <i>S</i>    | 0.147  | -0.185 | 0.098  | 0.071  | -0.210 | 1.000 |       |       |       |
| <i>ERD</i>  | 0.089  | 0.220  | -0.480 | 0.571  | -0.343 | 0.274 | 1.000 |       |       |
| <i>IRQ</i>  | 0.077  | 0.305  | -0.511 | 0.570  | -0.306 | 0.295 | 0.763 | 1.000 |       |
| <i>SIZE</i> | -0.296 | 0.096  | -0.039 | 0.364  | -0.567 | 0.331 | 0.676 | 0.649 | 1.000 |

Tablo 7’de görülen sonuçlara göre, değişkenler arasında kritik değer olan yüzde 80 (0.80)’den daha büyük bir değer söz konusu değildir. Yüzde 80’in üzerinde değere sahip olan değişkenler arasında çoklu doğrusal bağlantı sorunu olması muhtemeldir. Ek olarak, değişkenler arasındaki ilişkinin yönüne ilişkin, C ile ERD ve IRQ arasında pozitif, SIZE ile negatif yönlü bir ilişki; A ile ERD, IRQ ve SIZE arasında pozitif yönlü bir ilişki; M ile ERD, IRQ ve SIZE arasında negatif yönlü bir ilişki; E ile ERD, IRQ ve SIZE arasında pozitif yönlü bir ilişki; L ile ERD, IRQ ve SIZE arasında negatif yönlü bir ilişki ve S ile

ERD, IRQ ve SIZE arasında pozitif yönlü bir ilişkinin varlığından söz edilebilir. Ayrıca, çoklu doğrusallığın varyans şişirme faktörü (VIF) testi kullanarak test edilmesi sonucunda veri kümesinin etkilenmediği görülmüştür. Bu sonuçlar analiz için çok yönlü doğrusallık probleminin söz konusu olmadığını göstermektedir.

Panel veri analizinin varsayımlarından ilki, çalışma modeline ilişkin değişkenlerin durağanlığının sınaması şartıdır. Durağanlık testinin yapılabilmesi için öncelikle 1.Kuşak Birim Kök Testler ya da 2. Kuşak Birim Kök Testlerden hangilerinin kullanılacağını belirlemek gerekmektedir. Hangi değişkene, hangi kuşak birim kök testlerin yapılacağını belirlemek amacıyla, birimler arası kolerasyon testlerinden Pasa-ran (2004) CD Testi kullanılmıştır. CD Test sonuçları aşağıda Tablo 8’de gösterilmiştir.

**Tablo – 8: Birimler Arası Korelasyon CD Test Sonuçları**

| Değişkenler | CD-test | p-value | corr   | abs(corr) |
|-------------|---------|---------|--------|-----------|
| <i>C</i>    | -1.350  | 0.178   | -0.068 | 0.576     |
| <i>A</i>    | -0.790  | 0.432   | -0.040 | 0.601     |
| <i>M</i>    | -0.430  | 0.668   | -0.022 | 0.494     |
| <i>E</i>    | -0.660  | 0.507   | -0.033 | 0.567     |
| <i>L</i>    | 1.290   | 0.198   | 0.065  | 0.619     |
| <i>S</i>    | -1.040  | 0.298   | -0.052 | 0.543     |
| <i>ERD</i>  | 9.350   | 0.000   | 0.470  | 0.649     |
| <i>SIZE</i> | 19.470  | 0.000   | 0.978  | 0.978     |

*Not: Yatay kesit bağımsızlığının yokluğu hipotezi altında  $CD \sim N(0,1)$*

Yukarıdaki tabloda, CD Test istatistiği olasılık değeri (p-value), korelasyon katsayısı (örneğin *C* için -%6,8) ve korelasyonun mutlak değerine ilişkin sonuçlar görülmektedir. CD-testi için geçerli olan hipotez altında p-value değeri 0.05’in altında olan değişkenler için  $H_0$  hipotezi reddedilir. Bu değerden büyük olan değişkenler için birimler arası korelasyon söz konusu değildir. Bu açıklama ışığında, *C*, *A*, *M*, *E*, *L* ve *S* değişkenlerine durağanlığın sınaması için birinci kuşak panel birim kök testlerin uygulanması; *SIZE* ve *ERD* değişkenleri için ikinci kuşak panel birim kök testlerinin uygulanması gerekmektedir (Tatoğlu, 2018a: 107). Değişkenlerin durağanlığına ilişkin bulgular aşağıda Tablo 9’da ifade edilmiştir.

Tablo – 9: Durağanlığın Sınanması

| <i>Değişkenler</i> | <b>Harris-Tzavalis (HT)<br/>p-value</b> | <b>Im, Peseran ve Shin (IPS)<br/>p-value</b> | <b>Açıklama</b>       |
|--------------------|-----------------------------------------|----------------------------------------------|-----------------------|
| <i>C</i>           | 0.0005                                  | -                                            | Düzeyde Durağan       |
| <i>A</i>           | 0.7146                                  | -                                            | Düzeyde Durağan Değil |
| <i>M</i>           | 0.0000                                  | -                                            | Düzeyde Durağan       |
| <i>E</i>           | 0.0944                                  | -                                            | Düzeyde Durağan Değil |
| <i>L</i>           | 0.0001                                  | -                                            | Düzeyde Durağan       |
| <i>S</i>           | 0.0000                                  | -                                            | Düzeyde Durağan       |
| <i>ERD</i>         | -                                       | 0.0000                                       | Düzeyde Durağan       |
| <i>SIZE</i>        | -                                       | 0.0000                                       | Düzeyde Durağan       |

**Not:** Her iki test içinde " $H_0$ : Panel birim kök içerir" şeklindedir.

Durağanlığın sınanması için küçük zaman büyük yatay kesit için uygun olan (Harris ve Tzavalis, 1999: 203) birinci kuşak panel birim kök testlerden *Harris-Tzavalis (HT)* ve ikinci birim kök testlerden *Im, Peseran ve Shin (IPS)* ile durağanlık sınanmıştır. Tablo 9’da ifade edildiği gibi olasılık değeri 0.05’ten küçük olan değişkenler için  $H_0$  hipotezi reddedilmiş ve durağan oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Olasılık değeri 0.05’ten büyük olan *A* ve *E* değişkenleri için 1.derece farkı alınmış, daha sonra testler tekrar edilmiş ve durağan oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre, *C*, *M*, *L*, *S*, *ERD* ve *SIZE* düzeyde; *A* ve *E* ise 1.farkta durağandır.

Araştırmada kullanılacak olan altı model için uygun olan tahmincilerin belirlenmesi amacıyla bir takım testlerin yapılması gerekmektedir. Öncelikle analiz için kullanılacak modellerin belirlenmesi gerekmektedir. Konuyla ilgili olarak, “Eğer yatay kesit boyut büyük bir ana kütlede tesadüfi olarak seçilmişse, tesadüfi etkileri; eğer daha spesifik bir veri seti söz konusu ise, sabit etkileri düşünmek mantıklı olabilmektedir (Tatoğlu, 2018, s.79).” ifadesi göz önünde bulundurularak, bu çalışmanın örnekleminin belli bir sektör kesiminden oluşması nedeniyle sabit etkili modelin tercih edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle araştırma kapsamında kullanılacak modellerde sabit etkili modellerin (birim, zaman veya birim ve zaman etkili model) kullanılması uygun olacaktır. Sabit etkilerde birim, zaman veya birim ve zaman etkili modellerin belirlenmesi için yapılan teste ilişkin sonuçlar aşağıda Tablo 10’da ifade edilmiştir.

**Tablo – 10: Sabit Etkiler Modelinde Birim ve Zaman Etkinin Sınanması**

| P. Veri Modeli | Birim Etkisi                          |                    | Zaman Etkisi                          |                            |
|----------------|---------------------------------------|--------------------|---------------------------------------|----------------------------|
|                | Prob > F                              | Sonuç              | Prob > F                              | Sonuç                      |
| (1)            | 0.0000                                | Birim etki vardır. | 0.9652                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
| (2)            | 0.0000                                | Birim etki vardır. | 0.9975                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
| (3)            | 0.0001                                | Birim etki vardır. | 0.9767                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
| (4)            | 0.0000                                | Birim etki vardır. | 0.9994                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
| (5)            | 0.0000                                | Birim etki vardır. | 0.7287                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
| (6)            | 0.0000                                | Birim etki vardır. | 0.9988                                | Zaman etkiler anlamsızdır. |
|                | $H_0$ : Birim etkiler sıfıra eşittir. |                    | $H_0$ : Zaman etkiler sıfıra eşittir. |                            |

**Not:** Birim Sabit Etkiler(BSE), Birim Tesadüfi Etkiler (BTE), Klasik Model (KM)

Tablo 10’da, sabit etkilerde birim ve zaman etkilerin sınanması için yapılan test sonucuna göre, birim etki için tüm panel veri modellerinin Prob > F değeri kritik değer 0.05’ten küçüktür. Bu durumda “Birim etkiler sıfıra eşittir” şeklinde kurulan  $H_0$  hipotezi tüm panel veri modelleri için reddedilmiş ve birim etkinin var olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Zaman etki için yapılan test sonuçlarına göre ise, tüm panel veri modelleri için Prob > F değeri kritik değer 0.05’ten büyük ve zaman etkiler anlamsızdır.

Bu aşamadan sonra analizlerde sabit etki varsayım testleri olan heteroskedasite (değişen varyans), otokorelasyonsuzluk (hata teriminin birbirini izleyen değerleri arasındaki ilişki) ve birimler arası korelasyonsuzluk (panel veri modelinin her bir biriminin model artıklarıyla arasındaki ilişki) varsayım testleri uygulanmış olup test sonuçları Tablo 11’de gösterilmiştir.

**Tablo – 11: Dirençli Tahmincinin Belirlenmesi**

|     | Heteroskedasite                                 | Otokorelasyon                           | B. A. Korelasyon                          |
|-----|-------------------------------------------------|-----------------------------------------|-------------------------------------------|
|     | <i>Wald Testi</i>                               | <i>Durbin-Watson Testi</i>              | <i>Pesaran Testi</i>                      |
| (1) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 1.3131757               | Pr = 0.3748                               |
| (2) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 0.69287783              | Pr = 0.5761                               |
| (3) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 1.640932                | Pr = 0.9662                               |
| (4) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 0.93991708              | Pr = 0.4758                               |
| (5) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 1.1171481               | Pr = 0.1576                               |
| (6) | Prob>chi2 = 0.0000                              | Durbin-Watson = 1.3165064               | Pr = 0.2538                               |
|     | $H_0$ : Varyans birimlere göre değişmemektedir. | Değer 2’den küçükse, otokorelasyon var. | $H_0$ : Birimler arası korelasyon yoktur. |

Tablo 11'e göre, Panel Veri Modelleri için elde edilen sonuçlar şu şekilde yorumlanmaktadır;

- ✓ Wald Testi sonucunda, söz konusu panel veri modellerinin tümü için  $H_0$  hipotezi reddedilmekte, varyansın birimlere göre değiştiği anlaşılmakta ve böylece birimlere göre heteroskedasitenin var olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.
- ✓ Bhargava, Franzini ve Narendranathan'ın Durbin Watson ve Baltagi-Wu Yerel En İyi Değişmez testi sonucuna göre, söz konusu panel veri modellerinin tümü için Durbin-Watson değerlerinin kritik değer 2'den küçük olduğu ve sabit etkiler modelinde birinci mertebeden otokorelasyonun var olduğu yorumu yapılabilmektedir.
- ✓ Pesaran testi sonucunda ise, tüm Panel Veri Modelleri için  $H_0$  hipotezi kabul edilmekte ve birimler arası korelasyonun olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Yukarıdaki sonuçlara göre, tüm panel veri modelleri için Arellano, Froot ve Rogers tahmincisinin kullanılması gerekmektedir.

**Tablo – 12: Regresyon Tahmin Sonuçları**

|                           | (1)       | (2)       | (3)       | (4)       | (5)       | (6)       |
|---------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------|
|                           | C         | A         | M         | E         | L         | S         |
| <i>ERD</i>                | 10.60*    | -3.24     | -11.70*** | 12.74***  | -3.78     | -1.15     |
|                           | (5.761)   | (2.888)   | (4.409)   | (4.924)   | (6.932)   | (3.662)   |
| <i>IRQ</i>                | 1.12      | 3.18***   | -4.43***  | 3.33**    | 4.25*     | 1.01      |
|                           | (2.393)   | (0.924)   | (1.480)   | (1.548)   | (2.526)   | (1.319)   |
| <i>SIZE</i>               | -3.96***  | -0.71     | 3.84**    | -0.59     | -16.28*** | 1.11**    |
|                           | (1.059)   | (0.830)   | (1.682)   | (1.504)   | (4.330)   | (0.508)   |
| <i>_cons</i>              | 37.02***  | 7.54      | -33.17**  | -2.13     | 176.95*** | -12.12**  |
|                           | (11.380)  | (8.988)   | (16.601)  | (15.407)  | (48.991)  | (4.982)   |
| <i>N</i>                  | 72        | 60        | 72        | 60        | 72        | 72        |
| <i>adj. R<sup>2</sup></i> | 0.2456    | 0.1157    | 0.4408    | 0.3476    | 0.3287    | 0.1216    |
| <i>F</i>                  | 0.0058*** | 0.0057*** | 0.0220**  | 0.0000*** | 0.0038*** | 0.0079*** |
| <i>VIF</i>                | 3.82      | 4.58      | 3.82      | 4.58      | 3.82      | 3.82      |

**Not:** \*\*\*%1 önem seviyesinde; \*\*%5 önem seviyesinde; \*%10 önem seviyesinde anlamlılığı ifade etmektedir. Regresyon tahmin sonucuna ilişkin tablonun ilk satırında katsayı değerleri, parantez içerisinde ise standart hatalar verilmiştir. Katsayı değerinin, standart hataya bölünmesi sonucunda *t* istatistik değeri elde edilmektedir. *t* istatistik değeri için kritik değerler \*\*\*%1 önem seviyesi için  $|t| \geq 2.576$  olmalı; \*\*%5 önem seviyesi için  $2.576 > |t| \geq 1.960$  aralığında olmalı; \*%10 önem seviyesi için  $1.960 > |t| \geq 1.645$  aralığında olmalıdır.

Regresyon sonucuna göre; **Model 1** için, *F* Değeri %1 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri %0.2456'dır, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %25'ini açıklayabilmektedir. *sermaye yeterliliği (C)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında %10 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ve *sermaye yeterliliği (C)* ile *banka büyüklüğü (SIZE)* arasında %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken ERD'de yaşanan 1 birimlik artış, C'yi 10.60 birim arttırmakta; SIZE'da yaşanan 1 birimlik artış ise C'yi 3.96 birim azaltmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_1$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (C) Sermaye Yeterliliğini olumlu yönde etkilemektedir." hipotezi kabul edilmiştir. Ek olarak, *sermaye yeterliliği* ile *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında ise herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır.

**Model 2** için, *F* Değeri %1 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri %0.1157'dir, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %12'sini açıklayabilmektedir. *aktif kalite (A)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* ve *banka büyüklüğü (SIZE)* arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında %1 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken IRQ'de yaşanan 1 birimlik artış, A'yi 3.18 birim arttırmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_2$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (A) Aktif Kalitesini olumlu yönde etkilemektedir." hipotezi ret edilmiştir. Ancak entegre raporlama anlayışını benimsemek bankaların aktif kalitesini olumlu yönde etkilememektedir.

**Model 3** için, *F* Değeri %5 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri %0.4408'dir, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %44'ünü açıklayabilmektedir. *Yönetim kalitesi (M)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* ve *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki ve *yönetim kalitesi (M)* ile *banka büyüklüğü (SIZE)* arasında %5 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken ERD'de yaşanan 1 birimlik artış, M'i 11.70 birim ve IRQ'da yaşanan bir birimlik artış M'i 4.43 birim azaltmakta; SIZE'da yaşanan bir birimlik artış ise M'i 3.84 birim arttırmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_3$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (M) Yönetim Kalitesini olumlu yönde etkilemektedir." hipotezi ret edilmiştir. Ek olarak, entegre raporlama anlayışını benimsemek bankaların yönetim kalitesini olumlu yönde etkilememektedir.

**Model 4** için, *F* Değeri %1 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri %0.3476'dır, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %35'ini açıklayabilmektedir. *Karlılık (E)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında %1 önem seviyesinde ve *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında ise %5 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken ERD'de yaşanan 1 birimlik artış, E'yi 12.74 birim arttırmaktadır. Ayrıca, IRQ'de yaşanan 1 birimlik artış, E'yi 3.33 birim arttırmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_4$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (E) Karlılığı arttırmaktadır." hipotezi kabul edilmiştir. Ek olarak, entegre raporlama anlayışını benimsemek bankaların karlılığını olumlu yönde etkilemektedir.

**Model 5** için, *F* Değeri %1 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri

%0.3287'dır, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %33'ünü açıklayabilmektedir. *Likidite (L)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamışken; *likidite (L)* ile *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında %10 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ve *banka büyüklüğü (SIZE)* ile %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken IRQ'de yaşanan 1 birimlik artış, L'yi 4.25 birim arttırmakta; SIZE da yaşanan 1 birimlik artış ise L'yi 16.28 birim azaltmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_5$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (L) Likidite durumunu olumlu yönde etkilemektedir." hipotezi ret edilmiştir. Ancak entegre raporlama anlayışını benimsemek bankaların likiditesini olumlu yönde etkilemektedir.

Son olarak **Model 6** için ise, F Değeri %1 önem seviyesinde modelin anlamlı olduğunu ifade etmektedir.  $R^2$  değeri %0.1216'dır, yani modeldeki bağımsız değişkenler, bağımlı değişkendeki değişimin yaklaşık %12'sini açıklayabilmektedir. *Piyasa riskine duyarlılık (S)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* ve *entegre raporlama benimseme (IRQ)* arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamışken; *banka büyüklüğü (SIZE)* ile %5 önem seviyesinde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca, diğer tüm açıklayıcı değişkenler sabitken SIZE'da yaşanan 1 birimlik artış, S'i 1.11 birim arttırmaktadır. Bu sonuçlara göre, " $H_6$ : Bankaların entegre raporlama düzeylerindeki artış, (S) Piyasa Riskine Duyarlılığı arttırmaktadır." hipotezi reddedilmiştir. Ek olarak, entegre raporlama anlayışını benimsemek ile bankaların piyasa riskine duyarlılığı arasında herhangi bir ilişkiye de rastlanmamıştır.

## 6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, bankacılık sektöründe *entegre raporlama düzeyi (ERD)* ve *entegre raporlama anlayışını benimseme (IRQ)*'nin, finansal performans üzerindeki etkisi bankacılık sektöründe finansal performansı değerlendirmek için genel kabul görmüş CAMELS Analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu noktada, Camels Analizinin yapılabilmesi için literatürde yaygınca yer verilen finansal oranlar belirlenerek Camels Analizi gerçekleştirilmiş, daha sonra bankaların entegre raporları, sürdürülebilirlik raporları ve faaliyet raporları içerik analizi yöntemiyle puanlandırılarak entegre raporlama düzeyi belirlenmiş ve bankacılık sektöründe entegre raporlama anlayışının finansal performans üzerindeki etkisi analiz edilerek değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada yapılan panel veri regresyon analizi sonucunda, *sermaye saterliliği (C)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında %10 önem seviyesinde pozitif yönlü; *karlılık (E)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında %1 önem seviyesinde pozitif yönlü ve *yönetim kalitesi (M)* ile *entegre raporlama düzeyi (ERD)* arasında %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. *Entegre raporlama düzeyi (ERD)* ile yukarıda bahsi geçen diğer Camels unsurları ile herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. *Entegre raporlama benimseme (IRQ)* ile *aktif kalite (A)* arasında %1, *karlılık (E)* ile arasında %5 ve *likidite (L)* ile arasında %10 önem seviyesinde pozitif yönlü; *yönetim kalitesi (M)* ile arasında %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Ayrıca bankalar entegre raporlama benimseme/benimsememe (IRQ) açısından değerlendirildiğinde ise, *IRQ* ile *aktif kalite (A)* arasında %1; *karlılık (E)* ile arasında %5 ve *likidite (L)* arasında %10 önem seviyesinde pozitif yönlü ve *yönetim kalitesi (M)* ile arasında %1 önem seviyesinde negatif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.



Analiz sonuçları entegre raporlama düzeyi ve/veya anlayışının, bankaları sermaye yeterliliği açısından değerlendiren (C) *sermaye yeterliliği* bileşeni açısından, bankaların karşılaşılabileceği olumsuz ve ani gelişmelere karşı durumunu iyileştirdiğini; varlıkların kalitesini değerlendiren (A) *aktif kalite* bileşeni açısından, mevcut ve potansiyel kredi riskini, gayrimenkulleri, kredi süreçlerini, problemlili kredileri, tahsilat yeteneğini ve diğer varlıkların durumu gibi unsurları iyileştirdiğini; bankaların karlılığını değerlendiren (E) *karlılık* bileşeni entegre raporlama anlayışından karlılık durumu, karlılığın sürekliliği, kazanç elde etme yeteneği, karlılığın diğer bankalarla karşılaştırılması gibi yönlerden olumlu etkilediğini; bankaların nakit durumu ve işletme unsurlarının nakde dönme yeteneği değerlendiren *likidite* (L) bileşenini olumlu yönde etkilediği ve bankaların yönetilme durumunu ele alan (M) *yönetim kalitesi* bileşeninin bilgi sistemi, yönetim becerisi, sektörel gelişmelere ve bankacılıkla ilgili düzenlemelere uyum sağlama hızı gibi unsurlar açısından olumsuz etkilediğini göstermektedir.

Bu sonuçlarla daha kapsamlı bir şekilde, entegre raporlama anlayışı ve/veya düzeyinin bankaların *sermaye yeterliliği* (C) ile ilgili “Özkaynaklar / (Kredi + Piyasa + Operasyonel Risk)”, “Özkaynaklar / Toplam Aktifler” ve “(Özkaynaklar – Duran Aktifler) / Toplam Aktifler” üzerinde tamamen veya büyük ölçüde olumlu; *aktif kalite* (A) ile ilgili “Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Aktifler”, “Takipteki Krediler (Brüt) / Toplam Krediler ve Alacaklar”, “Duran Aktifler / Toplam Aktifler” ve “Toplam Krediler ve Alacaklar / Toplam Mevduat” üzerinde olumlu; *karlılık* (E) ile ilgili “Net Dönem Karı (Zararı) / Toplam Aktifler”, “Net Dönem Karı (Zararı) / Özkaynaklar” ve “Vergi Öncesi Kar (Zarar) / Toplam Aktifler” üzerinde tamamen veya büyük ölçüde olumlu ve *yönetim kalitesi* (M) ile ilgili “Tüketici Kredileri / Toplam Krediler ve Alacaklar”, “Toplam Personel Sayısı / Toplam Şube Sayısı (Kişi)”, “Şube Başına Net Kar” ve “Diğer Faaliyet Giderleri / Toplam Aktif” üzerinde tamamen veya büyük ölçüde olumsuz bir etki oluşturduğu yorumunu yapmak mümkündür. Entegre raporlama anlayışının bankaların *likidite* (L) ile ilgili “Likit Aktifler / Toplam Aktifler”, “Likit Aktifler / Kısa Vadeli Yükümlülükler” ve “TP Likit Aktifler / Toplam Aktifler” üzerinde kısmen ve *piyasa riskine duyarlılık* (S) ile ilgili “YP Aktifler / YP Pasifler” ve “Net Faiz Geliri (Gideri) / Toplam Aktifler” üzerinde tamamen veya büyük ölçüde bir etkiye rastlanamamıştır. Banka büyüklüğüne ilişkin olarak ise, daha yüksek maliyetleri olan büyük bankaların, küçük bankalardan daha yüksek kalitede entegre raporlar sunmaları gerekmektedir. Büyük bankaların yöneticileri, bankanın ticari faaliyetlerini önemli ölçüde etkileyebilecek paydaşların büyük kısmına cevap vermek için daha kaliteli raporlar sunmalıdır. Böylece daha büyük bankalar, meşruiyet boşluğunu kapatmak ve paydaşlar arasındaki fikir birliğini artırmak ve sürdürmek için raporlarının kalitesini artırmış olacaklardır.

Bu çalışmanın sonuçlarına göre, entegre raporlamanın bankacılık sektörüne ilişkin olası etkileriyle ilgili entegre ve sürdürülebilirlik raporlarında yer alan bilgiler, hem bilgi asimetrisini azaltabilir hem de yatırımcıların yatırım kararlarını etkileyebilir. Bu sebeple, bankalar anlaşılır entegre raporlar sunmalıdırlar; yani içerik, yatırımcıların anlamasını kolaylaştıracak ve benzerlikler ile farklılıkları ortaya çıkaracak şekilde yapılandırılmalıdır. Bankalar yatırımcılara ticari faaliyetlerle ilgili önemli bir hususun gizlenmediğini göstermek için söz konusu tüm unsurlarla ilgili bilgileri raporlarında sunmalıdır. Bu yatırımcıların daha bilinçli karar almalarına yardımcı olur. Ayrıca bankalar raporlarındaki içeriğe ek olarak, niteliksel ve niceliksel akışa büyük ölçüde bağlı grafikler ve tablolarla raporlarının okunabilirliğini ve netliğini arttırabilirler. Dahası, çok uzun raporlar hazırlamaktan kaçınılmalıdırlar, çünkü aşırı uzunluk yatırımcının



dikkatinin dağılmasına ve Cassandra etkisine<sup>2</sup> yol açabilir. Bankalar, zaman içinde değer yaratma kapasitesinin bütünsel bir resmini sağlamak, bilgi asimetrisi sorunlarını azaltabilmek ve kurum maliyetlerini azaltmak için entegre raporlama anlayışını benimsemelidirler. Bankalar entegre raporlama anlayışını, şirketin kurumsal imajını ve itibarını paydaşların gözünde artırmanın bir yolu olarak görmelidirler. Bu çalışmada entegre raporlama anlayışının finansal performans üzerindeki etkisi değerlendirilmeye çalışılmıştır. Entegre raporlama anlayışının ülkemizde yeni bir anlayış olması sebebiyle, kapsamlı veri setleri elde etmek mümkün değildir. Bu nedenle, gelecekte araştırmacılar konuyla ilgili yeni kalite unsurları geliştirmeli ve daha detaylı ve kapsamlı çalışmalar yapmalıdırlar.

---

2 Cassandra Etkisi ( Cassandra Effect): Aşırı bilgi veya bilgi kirliliği yüzünden, bilgi kullanıcıları ya da yatırımcılar tarafından piyasadaki gelecek senaryoları tahmin edememe, potansiyel riskleri gözden kaçırma durumudur (Allaberdiyev, Buccolieri, Pellegrini, Rezgui ve Romano 2012, 1).

**KAYNAKÇA**

- Albetairi, H. T. A., Kukreja, G., ve Hamdan, A. (2018). Integrated reporting and financial performance: Empirical evidences from Bahraini listed insurance companies. *Accounting and Finance Research*, 7 (3), 102–110.
- Allaberdiyev B., Buccolieri L., Pellegrini A., Rezgui N., ve Romano I. (2012). *Cassandra Effect: A Retrospective Analysis of 1960s and 1970 Forecasts*, Eni Corporate University.
- Aras, G., ve Sarioğlu, G. U. (2015). *Kurumsal Raporlamada Yeni Dönem: Entegre Raporlama*. İstanbul: İmak Ofset.
- Arslaner, Y. B. (2018). *Türk Kalkınma ve Yatırım Bankacılık Sektöründe Performans (Camels) Analizi (Yayınlanmış Uzmanlık Tezi)*. İller Bankası A. Ş.
- Babuşçu, Ş. (1997). *Bankacılıkta Risk Derecelendirmesi (Rating) ve Türk Bankacılık Sektörüne Uygulaması*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- Cole, R. A., ve Gunther, J. W. (1995). A Camel Rating's Shelf Life. *Federal Reserve Bank of Dallas Financial Industry Studies*, 13-20.
- Conway, E. (2019). Quantitative Impacts of Mandatory Integrated Reporting. *Journal of Financial Reporting and Accounting*, 17 (4), 604-634.
- Çelik, P. (2004). *Bankaların Risk Derecelendirmesi*. Ankara: Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü.
- Eccles, R. G. ve Armbrester, K. (2011). Integrated Reporting in the Cloud. *IESE Insight*, No: 8, First Quarte, 13-21.
- Entegre Raporlama Türkiye Ağı - ERTA, [www.entegreraporlamatr.org](http://www.entegreraporlamatr.org).
- EY. (2014). *Integrated Reporting: Elevating Value*.
- Gençoğlu, Ü. G. ve Aytaç, A. (2016). Kurumsal Sürdürülebilirlik Açısından Entegre Raporlamanın Önemi ve BIST Uygulamaları. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı:72, 51-66.
- Global Reporting Initiative - GRI. (2013). *GRI G4 Financial Services Sector Disclosures*. <https://www.globalreporting.org/Documents/ResourceArchives/GRI-G4-Financial-Services-Sector-Disclosures.pdf>.
- Global Reporting Initiative - GRI. About GRI. <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>
- Global Reporting Initiative - GRI G4. (2013). *Global Reporting Initiative G4 Reporting Principles and Standard Disclosures*. [www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf](http://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf).
- Gujarati, D. (2016). *Örneklerle Ekonometri (Çeviren: Doç. Dr. Nasip Bolatoğlu)*. Ankara: BB101 Yayınları.
- Gümüş, F. B. ve Nalbantoğlu, Ö. (2015). Türk Bankacılık Sektörünün Camels Analizi Yöntemiyle 2002-2013 Yılları Arasında Performans Analizi. *AKÜ İİBF Dergisi*, 17 (2), 83-106.
- Harris, R. D. ve Tzavalis, E. (1999). Inference for Unit Roots in Dynamic Panels Where The Time Dimension is Fixed. *Journal of Econometrics*, 91, 201-226.
- Hirtle, B. J. ve Lopez, J. A. (1999). Supervisory Information and the Frequency of Bank Examinations. *Federal Reserve Bank of New York Economic Policy Review*, 5 (1), 3-4.
- Hurghis, R. (2015). *Integrated Reports and Financial Performance: An Analysis*. Babeş Bolyai University, The Faculty Of Economics And Business Administration, Conference Paper.
- International Integrated Reporting Council - IIRC. (2013). *Uluslararası Entegre Raporlama Çerçevesi*. International Integrated Reporting Council.

- Integrated Reporting - IR. (2011). Towards Integrated Reporting Communicating Value in The 21st Century.
- Kandemir, T. ve Arıcı, N. D. (2013). Mevduat Bankalarında CAMELS Performans Değerleme Modeli Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma (2001-2010). Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 18 (1), 61-87.
- Karaçor, Z. Ö., Mangır, F., Kodaz, Ş. S. ve Kartal, M. (2017). Kamusal ve Özel Sermayeli Bankaların CAMELS Performans Analizi: Türkiye Örneği. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2), 47-65.
- Kargın, S., Aracı, H. ve Aktaş, H. (2013). Entegre Raporlama: Yeni Bir Raporlama Perspektifi. Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi, 2013-1, 27-46.
- Kaur, P. (2015). A Financial Performance Analysis of the Indian Banking Sector Using CAMEL Model. The IUP Journal of Bank Management, 14 (4), 19-33.
- King Report. (1994-2009). King Report On Corporate Governance For South Africa.
- Özdemir, H. (2014). “Entegre Raporlama ve Değer Yaratma” Konulu Panel Konuşması.
- Tatoğlu, F. Y. (2018). Panel Veri Ekonometrisi Stata Uygulamalı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tatoğlu, F. Y. (2018). Panel Zaman Serileri Analizi Stata Uygulamalı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Tlili, M., Othman, H. B. ve Hussainey, K. (2019). Does Integrated Reporting Enhance The Value Relevance of Organizational Capital? Evidence From The South African Context. Journal of Intellectual Capital, 20 (5), 642-661.
- Tükenmez, M., Demireli, E. ve Akkaya, G. C. (2009). Kamu Bankalarında CAMELS Performans Derecelendirme Sistemi Üzerine Bir İnceleme. 13. Ulusal Finans Sempozyumu Afyonkarahisar, 467-468.
- Vitolla, F., Salvi, A., Raimo, N., Petruzzella, F. ve Rubino, M. (2020). The Impact on The Cost of Equity Capital in The Effects of Integrated Reporting Quality. Business Strategy and The Environment, 29 (2), 519-529.
- Yüksel, F. (2018). Entegre Raporlama ve Finansal Performans İlişkisi: Türkiye ve Güney Afrika Katılım Bankaları Üzerinde Bir Araştırma, Kırklareli Üniversitesi İİBF Dergisi, 7 (2), 1 – 17.
- Yüksel, F. ve Kayalı, C. A. (2020). Entegre Raporlama İlkelerinin Finansal Performansa Etkisi: BIST Banka Endeksi Üzerinde Bir Araştırma. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, Özel Sayı 2020 (22), 65-80.